

EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 16.5.2014
COM(2014) 282 final

POROČILO KOMISIJE SVETU IN EVROPSKEMU PARLAMENTU

Osmo letno poročilo za leto 2013 o izvajanju pomoči Skupnosti v skladu z Uredbo Sveta (ES) št. 389/2006 z dne 27. februarja 2006 o oblikovanju instrumenta finančne podpore za spodbujanje gospodarskega razvoja turške skupnosti na Cipru

POROČILO KOMISIJE SVETU IN EVROPSKEMU PARLAMENTU

Osmo letno poročilo za leto 2013 o izvajanju pomoči Skupnosti v skladu z Uredbo Sveta (ES) št. 389/2006 z dne 27. februarja 2006 o oblikovanju instrumenta finančne podpore za spodbujanje gospodarskega razvoja turške skupnosti na Cipru

1. UVOD

Uredba Sveta (ES) št. 389/2006¹ (v nadaljnjem besedilu: Uredba o pomoči) je podlaga za pomoč turški skupnosti na Cipru in zahteva letno poročanje Svetu in Evropskemu parlamentu. To poročilo zajema leto 2013.

2. PROGRAMIRANJE POMOČI

Med letom 2006 in koncem leta 2013 je bilo dejavnostim v okviru Uredbe o pomoči namenjenih 337 milijonov EUR. Pri načrtovanju programov za leto 2013 (31 milijonov EUR) so se upoštevali rezultati posvetovanj z zainteresiranimi stranmi in rezultati zunanjih ocenjevanj, zlasti celostnega ocenjevanja programov, ki je potekalo med letom.²

Ker sta pomoči (do združitve) in financiranje iz rezerv v proračunu EU začasna, je bilo težko načrtovati temeljne spremembe, ki so potrebne za prevzem pravnega reda Unije. Ta problem je izpostavilo tudi Evropsko računsko sodišče (v nadaljnjem besedilu: ERS) v svojem priporočilu za leto 2012³. Večletni finančni okvir za obdobje 2014–2020 zdaj prvič določa večletno perspektivo za program z odobrenim letnim financiranjem. Na ta način bo mogoče lažje načrtovanje prihodnjega izvajanja pravnega reda Unije. To je postalo bolj pomembno leta 2014 ob ponovnem začetku pogovorov o rešitvi ciprskega vprašanja, saj uredba o pomoči določa, da je treba pravni red Unije izvajati takoj, ko bo to vprašanje rešeno.

3. MEHANIZMI IZVAJANJA

Program se izvaja na tistih območjih Republike Ciper, kjer vlada ne izvršuje dejanskega nadzora in kjer se v skladu s Protokolom 10 Pogodbe o pristopu pravni red Unije začasno ne uporablja. Pomoč izvaja Evropska komisija, predvsem prek centraliziranega upravljanja. Nekateri projekti se upravljajo skupaj s Programom Združenih narodov za razvoj (v nadaljnjem besedilu: UNDP).

Komisija izvaja program pomoči v edinstvenih političnih, pravnih in diplomatskih razmerah. Za izvajanje programa je treba sklepati *ad hoc* dogovore, pri tem pa spoštovati načela dobrega finančnega poslovanja. Za programe pomoči, ki jih financira EU, bi v običajnih razmerah sporazumi z vlado države upravičenke vzpostavili pravni okvir za razvojno pomoč. Takih sporazumov za pomoč turški skupnosti na Cipru ni mogoče skleniti, Komisija pa se mora zanesti na lokalna pravila in pogoje. To s sabo prinaša določeno stopnjo tveganja. Upravljanje in zmanjšanje tega tveganja je del odgovornosti Komisije, sprejeti ukrepi pa vključujejo

¹ UL L 65, 7.3.2006, str. 5.

² Sklep Komisije C(2013) 7969.

³ Posebno poročilo št. 6/2012
http://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR12_06/SR12_06_EN.PDF.

skrbno spremljanje in pomoč upravičencem, posebne plačilne pogoje in previden pristop pri uporabi bančnih jamstev.

Za zagotovitev uspešnega in trajnostnega izvajanja v takšnem okolju mora turška skupnost na Cipru v celoti sodelovati prizadevanjih za usklajevanje s pravnim redom Skupnosti. Sodelovanje med turško in grško skupnostjo na Cipru je še vedno nujno za popolno učinkovitost programa in uresničevanje končnega cilja ponovne združitve.

Programska skupina uporablja prostore urada EU za podporo programa v severnem delu Nikozije. Predstavništvo Komisije na Cipru kot del stalnih nalog organizira tudi srečanja in seminarje ter obvešča ciprsko javnost o programu.

Pomoč vključuje znaten znesek nepovratnih sredstev, še posebej za nejavne akterje. Upravljanje relativno majhnih pogodb v okviru teh shem zahteva znatne vire programske ekipe, zato Komisija še vedno išče možnosti za posredne načine upravljanja. Decembra je bil podpisan sporazum o prenosu pooblastil za upravljanje programa štipendiranja na organizacijo British Council za dve akademski leti v obdobju 2014–2016.

4. IZVAJANJE V OBDOBJU POROČANJA

4.1. Splošni pregled

V letu 2013 so bili realizirani nekateri pomembni dosežki: izročena je bila nova nikozijska čistilna naprava v kraju Mia Milia/Haspolat; Odbor za pogrešane osebe na Cipru je pospešil svoje dejavnosti in dosegel najvišjo stopnjo identificiranja pogrešanih oseb do sedaj; na področju kulturne dediščine so bili zaključeni nekateri pomembnejši projekti; zelo cenjeni program štipendiranja je v letu 2013 dosegel več študentov kot kdajkoli prej, s šolami in kmeti pa so bile podpisane pogodbe o nepovratnih sredstvih. Splošna ocena kakovosti programov je bila „dobra“. Komisija je bila uspešna tudi pri uresničevanju večletne perspektive za podporo turški skupnosti na Cipru v okviru večletnega finančnega okvira za obdobje 2014–2020.

Podobno kot v letu 2012, je bilo veliko pogodb zaključenih med letom (229), vključno s številnimi nepovratnimi sredstvi iz prejšnjih shem, pri čemer je bilo ob koncu leta 2013 nezaključenih še 208 naročil. V novih dejavnostih so prevladovala kampanje za nepovratna sredstva, namenjena podpori za MSP, organizacije civilne družbe, šole ter razvoj podeželja in lokalnih skupnosti.

Sektorskih razvojnih programov zaradi posebnih okoliščin intervencije ni lahko oblikovati. Zaradi tega in zaradi pomanjkanja okvira, ki bi bil usklajen s pravnim redom Unije, je na mnogih področjih težko odpraviti težave, povezane z lokalnim organiziranjem, upravljanjem virov in načrtovanjem, kar programe spremlja že od začetka in se kaže zlasti kot težava za vzdržnost. Komisija spremlja zaključene projekte, da bi zagotovila na primer, da se pravilno vzdržujejo in izvajajo. Vprašanje vzdržnosti izpostavljata tako Posebno poročilo Evropskega računskega sodišča za leto 2012, kot tudi ocena programa za leto 2013.

Drug splošni problem je spremenljivo letno financiranje iz rezerv v proračunu EU ter začasna narava instrumenta pomoči in njegovo neomejeno trajanje. To ovira tako načrtovanje kot tudi vzdržnost, vendar bo v večletnem finančnem okviru 2014–2020 urejeno.

V letu 2013 se je zaostрил tudi problem pritožb lokalnih izvajalcev pri lokalnih „sodiščih“ v zvezi s pogodbenimi spori. Sodišča so sprejemala odločbe zoper Komisijo, vključno z odredbo, zaradi katere ni mogoče koristiti jamstev, ki so jih izdale lokalne banke. Ta težava je bila delno odpravljena s spremembami lokalnih pravnih besedil, vendar še ni jasno, ali zaščita z jamstvi, ki jih izdajo lokalne banke, zadostuje. Poleg tega se zdi, da to jamstvo nima retroaktivnega učinka, zato Komisiji še vedno ni uspelo unovčiti nekaterih bančnih garancij. Zaradi te težave se je zavlekel podpis pogodb o dodelitvi nepovratnih sredstev.

4.2. Napredek pri doseganju ciljev

Splošni cilj programa pomoči je olajšanje ponovne združitve Cipra, in sicer s spodbujanjem gospodarskega razvoja turške skupnosti na Cipru, pri čemer je posebna pozornost namenjena gospodarskemu povezovanju otoka, izboljšanju stikov med obema skupnostma in z EU ter pripravam na prevzem pravnega reda Unije. V letu 2013 so bile za vsako od naslednjih področij predvidene dejavnosti.

4.2.1. Cilj 1: Razvoj in prestrukturiranje infrastrukture

V energetske sektorju so bili do konca leta 2013 uspešno zaključeni vsi projekti in izpolnjene z njimi povezane pogodbe v skupni vrednosti 11,6 milijonov EUR. Sončna elektrarna zmogljivosti 1,27 MW deluje dobro in je vključena v nadzorni sistem za daljinsko spremljanje. Komisija še naprej spremlja izvajanje dejavnosti upravičenca.

Testna faza telekomunikacijske opreme „omrežje nove generacije“ je kljub zamudi blizu zaključku, pri čemer se pričakuje, da naj bi sistem začel delovati v prvi polovici leta 2014. Pogoji, ki so potrebni za ločevanje zagotavljanja storitev od upravljanja omrežja, še vedno niso izpolnjeni, zato ni verjetno, da bo v letu 2014 prišlo do popolne liberalizacije sektorja.

Na področju *prometne varnosti* so bili v okviru programa pomoči zaključeni projekti v vrednosti 2,4 milijona EUR. Zadnje pogodbe so bile izpolnjene v letu 2013.

Gradnja nove nikozijske *čistilne naprave* v kraju Mia Milia/Haspolat za oskrbo obeh skupnosti, ki jo sofinancirata EU in Odbor za ravnanje z izplakami v Nikoziji, je bila julija zaključena in izročena. Gradbena dela so se izvajala prek UNDP. Obe skupnosti sta podpisali pogodbo o obratovanju in vzdrževanju naprave. Ponovno uporabo očiščene vode, vključno z vračilom v območja pod nadzorom vlade, je treba še preučiti.

Obdobje garancije za *čistilno napravo* v kraju Morphou/Güzelyurt, ki je bila prevzeta leta 2012, je bilo podaljšano do leta 2014, zlasti zaradi odprave nekaterih primerov korozije. Upravičenec je že pripravil pogodbo za obratovanje in vzdrževanje.

Nova komunalna *čistilna naprava* v kraju Famagusta je bila izročena oktobra, vendar težave z visoko vsebnostjo soli v pritoku, ki povzročata korozijo, še niso odpravljene. Obratovanje in vzdrževanje financira mestna občina, izvaja pa ga isti izvajalec kot pri obratu v kraju Morphou/Güzelyurt.

Polaganje 45-kilometrskega vodovodnega omrežja in 47-kilometrskega kanalizacijskega omrežja v Famagusti je končano. Številne napake še vedno niso odpravljene, zato je bilo izročenih zgolj sedem črpalnih postaj. Projekt je imel veliko zamudo, zato je bila pogodba v decembru prekinjena. Pogodba za spore določa postopek arbitraže, ki se je začel konec leta 2013.

Po zaključku programa gradnje zmogljivosti na področju voda in odpadnih voda v letu 2012 sta bila izvedena ocenjevanje in delavnica, namenjena oblikovanju nadaljevalnega programa.

Sektor vode in odpadnih voda je bil zahteven sektor zaradi težav s korozijo, ki je bila posledica visoke vsebnosti soli v podtalnici in slabe izvedbe s strani izvajalca. Komisija je morala razširiti svojo vključenost, da je zagotovila pogoje za trajnostno vzdrževanje in delovanje čistilnih naprav.

Na področju *varstva narave* so zaradi prekinitve pogodbe o gradnji v letu 2011 nedokončani informacijski in upravni centri v štirih posebnih okoljevarstvenih območjih. V pripravi je dokončanje objektov prek sporazuma o prispevkih z UNDP. Še vedno pa je treba zaščititi naravno okolje in v celoti izvesti načrte upravljanja za posebna okoljevarstvena območja. Komisija je še naprej zaskrbljena zaradi obsežnih izkopov v gorah Kyrenia in je s tem seznanila turško skupnost na Cipru.

Na področju *trdnih odpadkov* so bile v aprilu izdane končne izkaznice o izvajanju za novo odlagališče Koutsoventis/Güngör, v septembru pa za obnovljeno odlagališče Kato Dhikomo/Aşağı Dikmen. Junija je potekala delavnica, na kateri je razprava tekla o nadaljnjem sodelovanju po dokončanju infrastrukture in o projektu za gradnjo zmogljivosti za ravnanje s trdnimi odpadki. Upoštevale so se ocene o potrebah v sektorju iz leta 2012.

4.2.2. *Cilj 2: Spodbujanje socialnega in gospodarskega razvoja*

Tehnično pomoč so prejeli kmetje in zainteresirane strani za *razvoj podeželja* na področju veterinarskih zdravstvenih ukrepov, živinoreje in izkoreninjenja boleznih živali, zdravja rastlin, raznolikosti posevkov, ekološkega kmetovanja ter podpore za izvajanje nepovratnih sredstev. Objavljene so bile ponudbe za storitve na področju izkoreninjenja živalskih boleznih in za oblikovanje sistema za odstranjevanje živalskih stranskih proizvodov.

V letu 2013 je bilo v okviru tretjega razpisa za nepovratna sredstva za *razvoj podeželja* podpisanih 39 pogodb v vrednosti okoli 3 milijone EUR za povečanje konkurenčnosti, raznolikosti in trajnosti.

Tretji razpis za zbiranje predlogov projektov za nepovratna sredstva (v višini 3 milijonov EUR), namenjena *razvoju skupnosti* na podeželju, se je začel v maju, pri čemer bodo pogodbe podpisane v letu 2014. Cilji razpisa so izboljšati naravno in nematerialno bogastvo kulturne dediščine, izboljšati osnovne storitve v skupnosti ter okrepiti socialno kohezijo in lokalno upravljanje na podeželskih območjih.

Med 37 projekti, ki so prejeli nepovratna sredstva v prejšnjih shemah za razvoj skupnosti, so bili štirje dokončani v letu 2013, 13 projektov pa se še izvaja. Nekatera od teh nepovratnih sredstev še vedno zamujajo, zlasti zaradi zamud, ki nastajajo pri dokončanju del na infrastrukturi, ki jih izvajajo upravičenci.

V okviru projekta za *Izboljšanje mestne in lokalne infrastrukture*, ki se izvaja v skupnem upravljanju z UNDP, je bilo po drugem razpisu za nepovratna sredstva v letu 2012, v letu 2013 odobrenih in izvedenih 17 malih projektov v vaseh, kjer EU financira obnovitvena dela, ali za dejavnosti na tržnicah Famaguste in Nikozije. Tretji razpis za zbiranje predlogov se je začel junija 2013, njegov cilj pa je varstvo okolja in kulturne dediščine na polotoku Karpasia/Karpaz, pri čemer je nepovratna sredstva prejelo 11 predlogov.

V *izobraževalnem* sektorju je bilo podpisanih deset pogodb za nepovratna sredstva za šole v okviru razpisa v višini 700 000 EUR, ki je bil objavljen leta 2012. Podprti projekti vključujejo posodobitev laboratorijev, uvedbo novih metod poučevanja v predšolskem izobraževanju ter projekte, namenjene umetnostni in okoljski vzgoji ter medsebojnim dejavnostim obeh skupnosti. V prvi polovici leta 2013 sta bili izvedeni ocena podpore EU za izobraževalni sektor in ocena potreb.

Po zaključku projekta za razvoj *poklicnega usposabljanja in trga dela* (VETLAM, *vocational education training and labour market*) v letu 2012 in njegovega ocenjevanja se je začel razpisni postopek za nadaljevanje projekta (VETLAM II), ki pokriva sisteme za razvoj in spodbujanje poklicnega izobraževanja in usposabljanja, vseživljenjskega učenja ter ukrepe za aktivno politiko trga delovne sile.

Po razpisu za nepovratna sredstva v okviru *Spodbujanja konkurenčnosti malih in srednjih podjetij* iz leta 2012 v višini 5 milijonov EUR so se potencialni upravičeni udeležili usposabljanja, pregledale pa so se vloge 282 podjetij. Nepovratna sredstva bodo odobrena po prejemu zagotovil o varnosti jamstev, ki jih izdajajo lokalne banke. Zelo dejavna tehnična pomoč (v nadaljnjem besedilu: TP) za gospodarstvo je bila podaljšana za tri mesece do septembra 2013, pri čemer je bila podpora deležna strategija MSP, medtem ko so se organizacije za podporo podjetjem, MSP, NGO, akademski centri in lokalne skupnosti udeležile usposabljanja in prejele e-strategijo o podjetništvu, izvozu, raziskavah in razvoju, lokalni obrti, zgodovini in kulturi Cipra, ohranjanju narave, informacijski tehnologiji in drugih temah. Posebna TP je bila namenjena polotoku Karpasia/Karpaz za vaške dejavnosti obeh skupnosti. Pripravljene so bile tudi številne publikacije o podpori podjetjem. V septembru pa je bila organizirana zaključna prireditev.

Ob koncu leta se je začelo evidentiranje trga predelane hrane.

Julija je bila organizirana okrogla miza o trgovini in trgovanju, ki ima vlogo foruma za donatorje in upravičence.

Svetovna banka spremljanja gospodarski razvoj in pripravlja specializirana poročila v okviru skrbniškega sklada, ki je bil podaljšan do konca leta 2014.

4.2.3. *Cilj 3 Spodbujanje sprave, ukrepi za krepitev zaupanja in podpora civilni družbi*

Podpora *Odboru za pogrešane osebe* (v nadaljnjem besedilu: OPO), ki se upravlja skupaj z UNDP, se nadaljuje. Leto 2013 je bilo najuspešnejše doslej s 140 identificiranimi posamezniki, ki so bili vrnjeni svojem, kar pomeni, da je skupno število identificiranih oseb od leta 2006 zdaj 477. V letu 2013 je bil odobren dostop do območja, ki je bilo prej nedostopno zaradi prisotnosti turške vojske. Decembra je bil z UNDP podpisan sporazum o prispevkih, s katerim je zagotovljenih dodatnih 2,6 milijona EUR sredstev EU, ki bodo namenjena Odboru za pogrešane osebe. EU je s skupno vrednostjo 12,1 milijona EUR največja donatorka Odboru za pogrešane osebe. Da bi se nadalje okrepilo zaupanje med skupnostma, so bila zagotovljena sredstva v okviru novega sporazuma o prispevkih za povečanje osveščenosti in informacijskih dejavnosti.

Vsi preostali projekti, ki so se financirali v okviru prejšnjih treh shem nepovratnih sredstev za program Ciperska civilna družba v akciji, so bili zaključeni v letu 2013. Izvedeno je bilo zunanje ocenjevanje programa od leta 2007, rezultati pa so se upoštevali pri novi shemi za nepovratna sredstva v višini 2,5 milijona EUR, ki je bila

razpisana septembra, za krepitev vloge organizacij civilne družbe v demokratičnih prizadevanjih turške skupnosti na Cipru in v Evropski uniji. Nepovratna sredstva bodo odobrena v letu 2014, nova shema nepovratnih sredstev pa bo podprta s pogodbo o tehnični pomoči za krepitev zmogljivosti v organizacijah.

Prizadevanja za zaščito *kulturne dediščine* v okviru Tehničnega odbora za kulturno dediščino obeh skupnosti so se v letu 2013 nadaljevala z zaključkom projektov cerkev Melandrina, Profitis Elias in Panagia ter mošeje Denya. Bojkot izvajalcev programa tehnične pomoči je bil razrešen v začetku tega leta. Organizirani so bili obiski na terenu in zaključne prireditve, kar je povečalo prepoznavnost programa s promoviranjem pomena obnove kulturne dediščine kot sredstva za spravo med skupnostma. Z UNDP je bil podpisan drugi sporazum o prispevku za dodatnih 2 milijona EUR. To je bilo obeleženo z dogodkom, ki je potekal novembra in na katerem so sodelovali tako predstavniki ciprskih voditeljev kot člani Tehničnega odbora za kulturno dediščino.

4.2.4. *Cilj 4: Približevanje turške skupnosti na Cipru Evropski uniji*

Področje uporabe zelo cenjenega programa za štipendije je bilo razširjeno po ocenjevanju leta 2012, pri čemer je v akademskem letu 2013/2014 nepovratna sredstva prejelo 181 dodiplomskih in podiplomskih študentov, učiteljev, raziskovalcev in strokovnjakov. Ta shema je ponujala tudi štipendije za krajša strokovna usposabljanja in pripravništva. Posledično je bila shema za leto 2013 največja od začetka izvajanja študentskega programa, ki se je začel v letu 2007. Proučilo se je zunanje izvajanje in podpisan je bil sporazum o prenosu pooblastil za upravljanje programa štipendiranja na organizacijo British Council za leti 2014–2016, po izteku tega obdobja pa bo navedeni sporazum revidiran.

Prvi projekt *Infotočka* se je končal leta 2013. V letu 2014 je bila odprta ponudba za novo *Infotočko*. Cilj tega projekta je obveščanje javnosti o politikah EU in o programu pomoči. Dejavnosti bodo vključevale veliko število seminarjev, konferenc, delavnic in dogodkov za večjo prepoznavnost, ki bodo namenjeni turški skupnosti na Cipru.

4.2.5. *Cilja 5/6: Priprava turške skupnosti na Cipru na prevzem in izvajanje pravnega reda Unije*

Instrument Komisije za tehnično pomoč in izmenjavo informacij (TAIEX) pomaga pri pripravi turške skupnosti na Cipru na izvajanje pravnega reda Unije po rešitvi ciprskega vprašanja. V letu 2013 je bila pomoč osredotočena na 13 glavnih področij pravnega reda Skupnosti: Prosti pretok kapitala, javna naročila, pravo družb, politika konkurence, finančne storitve, kmetijstvo in razvoj podeželja, varnost hrane, veterinarska in fitosanitarna politika, cestni transport, statistika, socialna politika in zaposlovanje, okolje, varstvo potrošnikov in varovanje zdravja ter finančni nadzor. Dejavnosti pa so se izvajale tudi na treh novejših področjih: prosti pretok blaga, pravica intelektualne lastnine in vzajemno priznavanje poklicnih kvalifikacij.

Strokovnjaki iz držav članic EU so leta 2013 izvedli 456 dejavnosti, vključno z izobraževanji, delavnicami, študijskimi obiski in pravnim svetovanjem. Priprava turške skupnosti na Cipru na prihodnji razvoj pravnega reda je še vedno omejenega obsega. Dejavnosti instrumenta TAIEX na področju statistike se po februarju niso izvajale. Vendar pa je turška skupnost na Cipru sprejela ukrepe na področju dobrega počutja živali, okolja in zavarovalništva. Komisija je januarja in septembra 2013

organizirala sestanek deležnikov za instrument TAIEX v Bruslju za usmerjanje splošnega izvajanja instrumenta TAIEX.

Nadaljevala se je podpora trgovini prek zelene črte (Uredba (ES) št. 866/2004). Strokovnjaki iz držav članic EU so opravljali redne fitosanitarne inšpekcije proizvodov iz krompirja in agrumov. Analize lokalnega medu so pokazale, da se pogoji iz Odločbe Komisije 2007/330, povezani s pretokom proizvodov živalskega izvora, še naprej izpolnjujejo. Neodvisni strokovnjaki so izdelali posodobljen seznam plovil, z ulovom katerih je mogoče trgovati preko zelene črte, saj izpolnjujejo pogoje iz navedene odločbe.

4.3. Finančno izvrševanje (pogodbe in izplačila)

4.3.1. Sklepanje pogodb

Obveznosti v letu 2013 so znašale 19,7 milijona EUR, kar je nižje od ambiciozne napovedi za to leto. Podpis sporazuma o dodelitvi nepovratnih sredstev v okviru sheme za MSP iz dodelitve za leto 2011 v višini 5 milijona EUR bo možen šele, ko bo zadovoljivo rešen status lokalnih bančnih garancij.

4.3.2. Plačila

V primerjavi z napovedmi za to leto je bilo izvajanje plačil v letu 2013 boljše kot v prejšnjih dveh letih (18,5 milijona EUR, 76 % napovedi). Na izvajanje plačil so vplivale zlasti stalne težave, ki zavirajo izročanje in končno plačilo za telekomunikacijsko opremo in zamude v predhodnem financiranju (razvoj podeželja in sheme za MSP).

4.4. Spremljanje

Komisija je neposredno odgovorna za izvajanje večine projektov (centralizirano upravljanje). Raven nadzora s strani služb Komisije je „visoka, pri čemer nadzor poteka prek obiskov na kraju samem, sestankov na licu mesta in usmerjevalnih odborov. Namenska enota za programsko upravljanje spremlja izvajanje nepovratnih sredstev za vasi, MSP in podeželska podjetja ter nudi podporo upravičencem do nepovratnih sredstev. Dejavnosti instrumenta TAIEX spremlja več kot 20 skupin za usmerjanje projektov, dvakrat na leto pa potekajo tudi sestanki v okviru mehanizma spremljanja. Logistika instrumenta TAIEX se spremlja prek spletnega sistema za upravljanje.

Trenutno se razvija bolj sistematičen proces za načrtovanje spremljanja in evidentiranja doseganja rezultatov.

4.5. Revizije in nadzor

Komisija leta 2013 izvedla revizijo skupnega upravljanja, da bi ocenila sisteme notranjega nadzora Generalnega direktorata za širitev EU. Za to je bilo treba izboljšati evidentiranje spremljanja na kraju samem (glej 4.4).

Finančni nadzor in program revizije prvih dejavnosti za dodelitev nepovratnih sredstev sta bila končana leta 2012. Nov program revizije je načrtovan za leto 2014, ko bodo nedavno odprte sheme nepovratnih sredstev ustrezno pripravljene.

Komisija se je še naprej odzivala na priporočila iz revizije Računskega sodišča za leto 2012. Večletni finančni okvir za obdobje 2014–2020 vsebuje priporočeno

večletno perspektivo financiranja. Novi kadrovske predpisi pa bodo od leta 2014 naprej omogočili zaposlovanje osebja s pogodbami z daljšim trajanjem.

4.6. Ocenjevanje

Leta 2013 je bilo izvedeno obsežno zunanje ocenjevanje programa. Skupno načrtovanje programov je dobilo oceno „na splošno dobro“, pri čemer so bila izdana priporočila glede vključevanja izbire kazalnikov, obvladovanja tveganj in tehnične pomoči v načrtovanje. Izvedeno je bilo tudi ocenjevanje po sektorjih: 1) pregledan je bil napredek pri ravnanju z odpadki in sestavljen prednostni seznam za ukrepanje; 2) ocena pomoči v izobraževalnem sektorju je razkrila nizek učinek poskusov reforme sektorja, kar je posledica slabe udeležnosti lokalnih deležnikov, medtem ko so bile sheme nepovratnih sredstev za šole dobro sprejete; 3) ocena financiranja EU za podporo civilni družbi je razkrila potrebo po dejavnostih za krepitev zmogljivosti; 4) ocenjevanje instrumenta TAIEX in programa izgradnje zmogljivosti na področjih vode in odpadkov se je začelo, poročila pa bodo dokončana v letu 2014.

4.7. Informiranje, obveščanje in prepoznavnost

V letu 2013 je bilo izpeljanih 49 dejavnosti za večjo prepoznavnost, ki so vključevale dogodke v okviru projektov, razstave in slovesnosti, informativne sestanke o nepovratnih sredstvih, usposabljanje za projekte in otvoritve vaških projektov. Zlasti pomembne prireditve so bile slovesnost ob dokončanju projekta za restavracijo cerkve Panagia v vasi Trachoni/Demirhan decembra, slovesnost ob zagonu naslednje faze programa za zaščito kulturne dediščine v novembru ter prireditve za prejemnike štipendij skupnosti in prejemnike iz sheme za razvoja podeželja. Za predstavnike držav članic EU so bili v aprilu in decembru organizirani informativni sestanki. Sporočila za javnost o programu pomoči za turško skupnost na Cipru je razširjalo predstavništvo Komisije na Cipru.

4.8. Posvetovanja z vlado Republike Ciper

Organizirana so bila redna srečanja s predstavniki vlade Republike Ciper, zlasti ko so otok obiskali višji uradniki Komisije. Komisija se še naprej zanaša na njihovo sodelovanje pri preverjanju lastninskih pravic, redno pa se srečuje tudi s predstavniki stalnega predstavništva v Bruslju.

5. ZAKLJUČKI

Napredek pri uresničitvi glavnega cilja Uredbe, tj. *pospešitve ponovne združitve Cipra s spodbujanjem gospodarskega razvoja*, je težko doseči zaradi trenutnih razmer na severnem delu otoka. Rešitev bo dosežena s političnim procesom, vendar je program pomoči EU ključnega pomena pri pospeševanju gospodarskega in socialnega vključevanja.

Kljub težkim razmeram na severnem delu Cipra, v katerih se izvajajo dejavnosti, so zdaj vidni dosežki, ki temeljijo na prejšnjih izvedenih projektih, ki niso opisani v tem poročilu za leto 2013. Poleg tega se kažejo tudi prednosti konsistentnega pristopa, saj so nekateri projekti po več letih izvajanja vedno bolj učinkoviti in produktivni. Stabilnejša perspektiva, ki jo nudi večletni finančni okvir za obdobje 2014–2020 bi morala še dodatno okrepiti ta trend. Reviziji programov za leti 2012 in 2013 sta dali na splošno pozitivne ocene, čeprav proces učenja še poteka.

Na nekaterih področjih je še vedno težko uspešno izvajati dejavnosti. dolgoročna vzdržnost pa še naprej ostaja pod vprašanjem zaradi nizkih zmogljivosti upravičencev in pomanjkanja lokalnih virov, kar omejuje sodelovanje turške skupnosti na Cipru in vpliva na vzdržnost projektov. Vendar pa se Komisija iz teh dejavnosti ne more umakniti, saj so mnoga področja ključna za pravni red EU in bistvena za gospodarsko in socialno blaginjo državljanov EU.

V letu 2013 so mnoga tveganja, ki so bila predhodno zaznana, zlasti tista, ki se nanašajo na zaščito pogodb in bančna jamstva, dejansko povzročila resne težave in zamude pri nekaterih projektih. To je negativno vplivalo na sposobnost absorpcije. Komisija mora poleg spremljanja in nadzorovanja ravni tveganja zagotoviti tudi, da so odobrena sredstva v celoti absorbirana za soočanje s socialnimi in gospodarskimi izzivi, ki nedvomno obstajajo.

Dobava infrastrukture in večje opreme je še naprej težavna, vendar so dosežki v uspešnih projektih prepoznavni in pomembni. Velike izboljšave v vsakodnevem življenju pa prinašajo tudi manj prepoznavni projekti, ki so bili izvedeni v preteklosti, kot je na primer obnovljen vodovodni sistem.